

**AGENDA
SOCIAAL**

013

**GOEDE
START**

EEN GOEDE START VANUIT DE OGEN VAN DE PROFESSIONALS

Begin 2018 verdiepten we een Goede Start voor de jongsten (min 9 maanden tot 12 jaar). Tientallen zeer betrokken professionals – leerkrachten, intern begeleiders, schoolmaatschappelijk werkers, jongerenwerkers, kraamverzorgsters, verloskundigen, jeugdverpleegkundigen, wijkagenten en buurtsportmedewerkers – maakten tijd vrij om hun ervaringen te delen, zorgen en wensen te uiten. Met bevlogenheid vertelden zij over hun dagelijks werk, over ‘hun’ kinderen. Over keuzes maken, je verantwoordelijk voelen, de omstandigheden waarin zij hun werk doen, en het soms o zo moeilijke loslaten.

Ieder mens wil gezien, gehoord en gewaardeerd worden. Voor kinderen is dit, aan het begin van hun leven, nog belangrijker. Ultiem zijn het de ouders die hen dit gevoel geven. In de praktijk blijken zij lang niet altijd in staat om hun kinderen een goede en veilige start te bieden. Uit alle gesprekken kwam meer dan duidelijk naar voren: **de problemen zijn groter en schrijnender dan we vaak denken.**

WAT
VERTÉLLEN DE
GESPREKKEN
ONS?

DE SITUATIE IS SCHRIJNENDER
EN GROOTSER DAN GEDACHT.
HET ZIJN GEEN INCIDENTEN!

ZIEN DAT HET MISGAAT,
MAAR WIE PAKT DE HULPVERLENING
ECHT OP?

ZO VEEL HULPVERLENERS,
MAAR SNELLE HULP BLIJFT UIT.

BIEDT AANSLUITING OP HET
INFORMELE NETWERK ROND
HET KIND MOGELIJKHEDEN?

WAT
VERTÉLLEN DE
GESPREKKEN
ONS?

ZIJN DE NORMEN EN WAARDEN
VAN HET KIND EN ZIJN OMGEVING
HET UITGANGSPUNT?

WAT GAAT VOOR:
DE ZORG OF DE PRIVACY?

DE GESPREKKEN VERTELLEN ONS:

Present zijn, signaleren, en dan?

Met name leerkrachten, peuterspeelzaal- en kinderdagverblijfmedewerkers en kraamverzorgsters maken gezinnen van heel dichtbij mee. Zij kennen de kinderen en hun ouders en nemen veel waar: wat er voor het kind toe doet en hoe de gezinssituatie daaraan bijdraagt. Deze signalen reiken vaak verder dan hun eigen functie, maar wanneer er iets mis dreigt te gaan, voelen zij zich veelal persoonlijk verantwoordelijk om er iets mee te doen. De vraag is alleen telkens ‘wie pakt de hulpverlening echt op?’

Kraamverzorgsters geven aan signalen doorgaans effectief kwijt te kunnen via de overdracht aan de verloskundige of huisarts. Dat dit persoonlijk gebeurt, is voor hen belangrijk. Deze persoonlijke overdracht van een signaal aan iemand die de verantwoordelijkheid neemt, wordt als ‘warm’ en voor het kind als heilzaam bestempeld.

Voor leerkrachten en intern begeleiders is dit lastiger. Zij missen een dagelijks ‘warm’ aanspreekpunt, iemand met wie zij direct de opgevangen signalen kunnen bespreken in het vertrouwen dat het op de juiste manier opgepakt wordt. De schoolmaatschappelijk werker en de jeugdgezondheidswerker zijn maar beperkt beschikbaar.

Zoeken naar de juiste instantie en de juiste professional, zodat er ook écht iets gebeurt, kost veel tijd en energie en maakt leerkrachten vaak machteloos. Hierdoor houden zij de problemen rond kinderen soms langer bij zich dan nodig en dan goed is voor het kind. Leerkrachten luiden de noodklok en pleiten voor dat hulpverleners veel meer present zijn nabij het kind en daar waar de signalen zichtbaar zijn: binnen de school dus.

Natuurlijke vindplaatsen van signalen

In het levenspad van jonge kinderen zijn er logische plekken waar zij te vinden zijn en waar professionals signaleren hoe het met een kind gaat. Deze vindplaatsen zijn, zoals uit de gesprekken naar voren komt: thuis (vooral in de kraamtijd en tijdens huisbezoeken van instanties), bij het consultatiebureau, de kinderopvang, peuterspeelzaal en op school. In de leeftijd tot vier jaar zijn er echter periodes dat kinderen niet op de plekken zijn waar professionals werken, met name als zij niet naar de kinderopvang of peuterspeelzaal gaan. Professionals geven aan dat dit momenten zijn waarop zij geen (of niet voortdurend) signalen kunnen opvangen.

De vindplaatsen in de directe omgeving van het kind worden door de professionals hoegenaamd niet genoemd. Denk aan opa, oma, vriendjes, vriendinnetjes, de eigen straat en wijk. Mogelijk werken de deelnemers niet als professional in die omgeving, waardoor zij die signalen minder oppikken en weinig beroep doen op dat informele netwerk.

Stroperige processen en lange wachttijden

Uit de gesprekken komt naar voren dat snelle en voor het kind effectieve verbindingen tussen professionals lastig zijn (zie ook conclusie *Present zijn, signaleren en dan?*). Men mist veelal één vast en vertrouwd aanspreekpunt. Processen worden als 'stroperig' betiteld met lange wachttijden voordat de juiste professional kan doen wat nodig is. Ook wordt melding gedaan van voortdurend tijdgebrek. Een schijnbare tegenstelling: er zijn heel veel hulpverleners, maar snelle hulp blijft uit en niemand heeft tijd. De conclusies '*Present zijn, signaleren en dan?*' en '*Natuurlijke vindplaatsen van signalen*' laten zien dat professionals op zoek zijn naar 'warme' en effectieve verbindingen onderling en op logische vindplaatsen.

Worstelen met verschillende normen en waarden

Normen en waarden over 'goed opgroeien en opvoeden' kunnen sterk verschillen tussen mensen, gezinnen en culturen. In de gesprekken geven de professionals aan te handelen vanuit wat voor hen gewoon is: niet roken als er kleine kinderen bij zijn, ruzies niet oplossen met je 'vuisten' et cetera. Situaties waarin kinderen opgroeien en wat kinderen en ouders/opvoeders normaal vinden, wijken soms sterk af van wat professionals vinden.

Zij geven aan het moeilijk te vinden om met die grote verschillen om te gaan. Er wordt veel gesproken over gedeelde normen en waarden, maar wat is 'goed'? Professionals worstelen met hun eigen ideeën en overtuigingen en de soms totaal andere wereld van de kinderen en hun opvoeders. De vraag is in hoeverre het normen- en waardenpatroon van kinderen en hun omgeving uitgangspunt is bij het handelen.

Privacy belemmert

Professionals noemen regels en procedures over privacy belemmerend in het 'warm' kunnen overdragen van signalen rond een kind, zijn of haar thuissituatie, de opvoeders, broertjes en zusjes et cetera. Welke regels dit precies zijn, wordt in de gesprekken niet helder. Mogelijk gaan professionals ook onbedoeld uit van regels die niet gegrond zijn. Wel wordt besproken dat de zorg voor een kind boven het recht op privacy gaat. Veel professionals geven echter aan deze regel niet te kennen, zijn er niet mee vertrouwd en handelen er niet naar. De vraag is in hoeverre regels vanuit instanties toch strikter zijn dan nodig? Maar ook: voelen professionals zich wellicht geremd door berichtgevingen in de media dat je aangeklaagd kunt worden wanneer je de privacyregels niet strikt naleeft? In ieder geval kan geconcludeerd worden dat het thema privacy veel onduidelijkheid geeft.

AGENDA SOCIAAL

013

Er zijn zes gesprekken geweest, je vindt de verslagen op www.agendasociaal013.nl onder 'Goede start'. De gesprekken zijn geanalyseerd door wetenschappers. In dit document zijn uitspraken gerangschikt naar thema, inclusief verwijzingen naar de verslagen (v1, p1 = verslag 1, pagina 1).

1. WAT IS NODIG VOOR EEN GOEDE START?

- Wat ís een goede start?
- Eén vertrouwd persoon
- Hoe eerder, hoe beter
- IJzer smeden als het heet is
- Warme overdracht

2. WAT ZIT EEN GOEDE START IN DE WEG?

- Waarom dúurt het zo lang?!
- Privacy: wat mag je wel en wat niet?
- Inspelen op (problemen in) de thuissituatie
- Normen en waarden, maar van wie?
- Professionals ervaren gebrek aan tijd, ruimte, respect en veiligheid

1. WAT IS NODIG VOOR EEN GOEDE START?

Wat is een goede start?

Allereerst de vraag: wat is een goede start eigenlijk volgens professionals die met kinderen werken? Een aantal uitspraken:

(v4,3) Vanuit mijn ervaring: veiligheid, financiën, liefdevolle ouders, een gewenst nest. Bij ouders met psychiatrische of verstandelijke beperkingen is de vraag of zij een goede basis kunnen bieden. Als je zelf een beschadigd verleden hebt, is maar de vraag of je zelf goed voor een kind kunt zorgen. [...] Hygiëne is ook een punt van veiligheid.

(v4,3) Het is heel ingewikkeld en soms cultuurgebonden.

(v4,3) Wat heeft een kind voor een goede start nodig? Veiligheid, goed kunnen slapen, voeding, hygiëne, schoon bedje, gezonde lucht, niet in een rookruimte en liefst met een moeder die niet te veel stress heeft bijvoorbeeld om de financiën.

Eén vertrouwd persoon

‘Het kind centraal’, zo vaak gebruikt dat het bijna een cliché is. Maar het blijft dé belangrijkste vraag: is het kind echt in beeld? Als de ouders niet in staat zijn het kind gezond en veilig op te laten groeien, bij wie kun je dan terecht? Steeds opnieuw brengen de professionals de behoefte naar voren aan één vaste persoon die zich over het kind ontfermt en beslissingen kan nemen.

(v2, p11) Als er al veel speelt weet je meestal wel bij wie je moet zijn. Maar op het moment dat er nog niks aan de hand is, maar je het vermoeden hebt dat er dingen fout gaan lopen, dan ben ik wel op zoek waar ik die signalen kan neerleggen.

(v4, p11) Een inspirerend voorbeeld uit Schotland: ze werken daar voor kinderen van jongs af aan met een 'named person', iemand waar kinderen steeds op terug kunnen vallen. Dat zijn professionals. Maar je kan ook in het netwerk iemand vinden, zoals bij de organisatie die mensen met een beperking helpt, daar zoeken ze een tante of buurvrouw die deze rol zou kunnen vervullen. Een buurvrouw of tante wisselen niet zo snel als bijvoorbeeld een maatschappelijk werker die een andere baan krijgt of in een ander team gaat werken. Dus een named person waar een kind altijd terecht kan. Een soort buddy of coach.

(v5, p4) Deze gezinsvoogd kent de casus alleen op papier maar als je de pasfoto van het kind laat zien dan weet de gezinsvoogd niet wie het is.

(v2, p13) Ik ben bang dat als je het aan mensen gaat ophangen en de een verhuist, een ander wordt ziek etc., valt het plan dan niet in elkaar? [...] Dat gebeurt, maar als je er alert op bent kan het toch werken, als je een goede basis opbouwt en het goed overdraagt.

(v4, p8) De juiste persoon aan de telefoon krijgen, een warme overdracht kunnen doen. Ik spreek liever rechtstreeks de wijkverpleegkundige die ook naar het gezin thuis gaat dan via via per mail en op papier.

(v4, p2) Ook het gevoel dat je de grip kwijtraakt als zorgverlener als je het gezin verlaat. Je hebt niet het gevoel: 'dat gaat goedkomen'. We vragen ons af: wie houdt nog een oogje in het zeil?

(v2, p11) Wie zijn de logische presentiewerkers? [...] Niet specifiek iemand, maar iedereen moet die competentie hebben. [...] Niet iedereen heeft dat van nature. Kan aangeleerd, getraind worden.

Hoe eerder, hoe beter

De basis voor gelijke kansen begint al ver voor de basisschoolleeftijd, door een veilig en warm thuis, sociale vaardigheden, de taal. Professionals vragen extra en doorlopende aandacht voor kinderen in de eerste vier jaar, omdat zij in de peuterleeftijd soms een tijdje ‘buiten beeld’ zijn van eventuele hulpverlening. Bovendien pleit een groot deel van hen ervoor om bij ernstige problemen in een gezin het gesprek aan te durven gaan over de komst van een volgend kind.

(v5, p2) Je krijgt een kind binnen bij de peuterspeelzaal waarvan je al snel een onderbuikgevoel hebt en signaleert dat het kind op bepaalde gebieden een achterstand heeft. Super positief is dat je gelijk contact op kan nemen met het consultatiebureau om het kind te bespreken en te vragen of ze het kind al kennen.

(v4, p8) Alle kraamzorgconsulten worden gekoppeld aan het verloskundigenteam om de lijntjes kort te houden. [...] Wij hebben iedere maand overleg met de kraamzorgconsultanten, dan krijgen wij alle bijzonderheden uit de huisbezoeken die ze hebben gedaan. [...] Ik spaar dingen op en loop dan binnen bij de wijkverpleegkundige in mijn werkgebied.

(v4, p3) De mindset van alle hulpverleners, dat we oog hebben voor alle kwetsbaren in welke sector je ook zit. Dat kan bij schuldhulpverlening, Werk&Inkomen, bij de huisarts, op scholen. Wij zien bij het voortgezet onderwijs al een hele groep jonge meiden waarvan we bang zijn dat als het zo verder hobbelt, waar ze dan uitkomen. We hebben heel veel stadia vooraf natuurlijk, maar de mindset bij alle hulpverleners die met deze mensen bezig zijn, bijvoorbeeld schuldhulpverlening, is niet zo dat ze gericht vragen hoe hun leven eruitziet als er een kind bij komt.

(v5, p7) Ik vind de vroege signalering van de laatste jaren heel positief. Deze signalering vindt bij de peuterspeelzaal al plaats. Het gaat dan om de doelgroepkinderen. Ouders, leerkracht en IB-er wordt ingeschakeld en soms ook externe instanties. Er is een warme overdracht vanuit peuterspeelzaal naar de basisschool.

(v4, p6) We horen steeds meer dat hoogopgeleiden meer drinken, iets wat ze op het spreekuur niet zo snel zullen toegeven, maar bij huisbezoek van jeugdgezondheidszorg kan je achter de façade van mensen komen. Thuis is het voor mensen moeilijk om de schijn op te houden. Ik zou liever nog prenatale huisbezoeken willen hebben.

(v4, p3) We gaan een analyse doen onder een groep vrouwen tussen 20-40 jaar die net niet door het ijs zakt en alleen maar omdat ze nog geen kinderen hebben. Als daar een kind komt, gaat het fout. Die groep lijkt zich staande te houden en zich goed te presenteren, die groep heeft overal hulpvragen en eigenlijk zou je overal die discussie moeten aangaan over niet zwanger worden, maar dat doen we niet.

(v4, p3) Vanuit geboortezorg kunnen we onze ogen er niet voor sluiten, want alle zwangeren komen bij de verloskundige; alle mensen met kinderen komen bij de jeugdgezondheidszorg en meestal ook bij de kraamzorg. De discussie begint bij de geboortezorg, maar eigenlijk zouden veel mensen het daarvoor al over moeten hebben. Bijvoorbeeld iemand die in de schuldsanering zit, of iemand met huisvestingsproblemen. Daar ook de vraag stellen of ze wel of niet in de weer zijn met kinderen, of voorkomen dat er kinderen komen.

(v4, p8) Daar hebben we de afgelopen jaren enorme slagen in gemaakt. Het zijn de eerste lijn verloskundigen, de verpleegkundigen... De vroegsignalering is aanzienlijk verbeterd, staat stevig in het zadel.

(v4, p4) Sinds de kraamzorgconsulenten bij de mensen 1 uurtje thuis gaan bereikt ons veel informatie.

(v4, p4) Voor haar (kraamzorgconsulente) begint een goede start bij veiligheid en dat is heel breed: kan de moeder het aan? Is het huis veilig, bijvoorbeeld een trapleuning en dergelijke? Is het huis schoon? Geen schimmel? Wordt er gerookt? Laatst had ik een gesprek met een zwangere die tijdens het gesprek 3 sigaretten op had en 1 blikje energydrank: dat vind ik niet gezond en dat koppel ik terug.

(v4, p4) Het is een heilig huisje; je mag over iemands kinderwens geen oordeel hebben. Daar mag je niks van vinden.

(v4, p12) De kosten van anticonceptie is voor sommige vrouwen de oorzaak van zwangerschap. Landelijk wordt dit gelukkig nu aangepakt, de minister heeft daar een besluit over genomen.

(v3, p8) Vanuit preventieve insteek zou het fijn zijn als er voor de jonge kinderen heel laagdrempelig mogelijkheden zijn voor speltherapie. Dat zou hen kunnen helpen bij bijvoorbeeld traumaverwerking.

(v2, p3) Op het moment dat kinderen al goede stappen kunnen zetten (2/3) kan je al met ze met beweging en sport aan de slag.

IJzer smeden als het heet is

Meerdere professionals geven aan hoe belangrijk het is om te kunnen handelen op het 'moment van emotie'. Te lang wachten maakt dat ouders zich soms terugtrekken. We zien dat vooral bij huiselijk geweld. Andersom merken professionals dat zij door zélf hun emotie te tonen, sneller en adequater hulp op gang krijgen.

(v3, p3) Het is een hele lange en onduidelijke weg die bewandeld moet worden. We zien ook dat ouders de hulp weer gaan afhouden, zich terugtrekken. Dan beginnen we weer bij nul. Als ouders niet meewerken, kunnen we niet verder. Dat maakt het zo frustrerend, dat ouders het probleem niet (willen) zien.

(v3, p3) Het grootste excès van afgelopen jaar was dat een kind gewond op straat lag, terwijl we 5 jaar lang alle instanties zoals Veilig Thuis erbij hebben geroepen, tig keren meldingen deden, maar als moeder de hulp afhield waren ze weer weg, terwijl het kind thuis gewoon niet veilig was.

(v3, p3) Probleem is het vrijwillige kader waar je met de ouders in belandt. Pas toen het kind op straat lag, kom je in het gedwongen traject, werd moeder opgepakt. Maar ondertussen ben je zo ver heen dat het kind op dat moment in een crisisgezin wordt geplaatst waar het niet te handelen is, de twee zusjes uit elkaar zijn gehaald, en het kind zo'n ernstige hechtingsproblematiek heeft dat ze niet in een pleeggezin tot haar recht kan komen. Er is dan zoveel schade aangericht.

(v3, p2) Persoonlijk vind ik het heel moeilijk, ik zat er met een brok in mijn keel, moeder was in tranen, emotioneel, zij zit al jarenlang in die situatie.

(v1, p3) De communicatielijnen zijn te lang en de kern waar het om gaat wordt niet besproken. Door professionaliteit en emotie te tonen krijgen we aandacht voor het kind. De lijnen moeten korter. Hoe ver gaan we als professionals en hoe ver gaan we als persoon?

(v1, p7) Als een kind hulp nodig heeft, ben ik professioneel genoeg om het kind te helpen. En als daar ook veel emotie bij komt kijken, dan is het maar zo, als het kind maar geholpen wordt. Hierbij is geen sprake van een grens.

Warme overdracht

Op papier is tot in de puntjes geregeld ‘wie waarvan’ is, maar in de praktijk blijkt het nog niet zo gemakkelijk. Pas als professionals – van al die verschillende instanties – elkaar persoonlijk kennen en weten te vinden, kunnen zij écht hun zorgen delen.

(v2, p12) Buurtregie geeft kippenvel-momenten als we verbindingen kunnen leggen tussen professionals. Juist omdat we dat netwerk hebben. De professionals kennen de mensen achter de voordeur. En dan ben je complementair aan elkaar.

(v2, p6) We hebben een integraal kindcentrum waar kinderen van jongs af aan komen en de buurt waar die kinderen wonen. Op een bepaalde manier zouden die werelden elkaar meer moeten versterken.

(v4, p5) Vanaf 2015 zijn wij anders gaan werken. [...] Als ik nu met 10 jaar geleden vergelijk, dan denk ik: het kan niet zo zijn dat we nu veel meer kwetsbare zwangeren hebben. Ik kom er nu ook achter dat iemand bij de voedselbank loopt. Dat was misschien eerder ook zo, maar toen wist ik het niet.

(v2, p10) Vanuit de gemeente wordt voornamelijk naar het onderwijs gekeken. Daardoor zijn we vaak het ondergeschoven kindje, maar we kunnen meer bieden. We zijn meer dan 40 weken open. (Kinderopvang)

(v2, p9) Door concreet samen te werken aan gezamenlijk doel, kom je tot verbinding. Het samen in de aarde

wroeten en het gezamenlijk beheer van het plein zorgt voor verbinding.[..] Bij de eerste inventarisatie in de buurt hebben een aantal bewoners zich gemeld die graag willen meedenken. We hebben er wel vertrouwen in dat dit gaat lopen.

(v2, p9) Ik hoor nu pas over zoveel dingen die lopen. Als ik die had geweten, had ik daar eerder op kunnen inspelen. Graag voortaan alles wat de kindercampus betreft ook naar mij sturen!

(v2, p8) Niet alleen kijken naar het belang corporatie (de betaling van de huur) maar ook de maatschappelijke functie in de gaten houden, dus verder kijken en doorvragen waar mensen hulp bij nodig hebben, voelsprietten krijgen om achter die hulpvraag te komen.

(v4, p6) We krijgen ook veel informatie terug van de kraamverzorgers die 6-7 dagen bij mensen over de vloer komen.

(v6, p8) Zouden ouders eraan kunnen wennen dat het consultatiebureau behalve gezondheid, inentingen, gesprek met de arts, voortaan uitgebreid wordt met een gesprek met de pedagogisch medewerker? Geen stalletje in de wachtkamer met flyers, want daar loopt iedereen aan voorbij, maar dat het een normaal onderdeel is van de cyclus.

(v2, p4) Wij komen bij mensen thuis, vooral de buurtbeheerder. We zien vervuilde woningen, geen goede leefomgeving voor een kind. Signaleren allerlei problemen, verslavingsproblemen bij ouders. Zou wel goed zijn om dat ergens te melden.

2. WAT ZIT EEN GOEDE START IN DE WEG?

Waarom dúúrt het zo lang?!

Hoeveel professionals en instanties er ook om een kind staan, nog te vaak krijgt het kind niet tijdig de juiste hulp door stroperige processen en lange wachttijden. Veel professionals worstelen hiermee, ze voelen zich machteloos en gefrustreerd.

(v5, p6) Ik heb de indruk dat als je aan de preventieve kant zit en je een signaal op tijd ziet, dat het toch vaak eerst fout moet gaan voordat er ingegrepen kan worden.

(v1, p7) Zijn ervaring is dat de school regelmatig geen contact met, of informatie krijgt van, de verschillende instanties die betrokken kunnen zijn bij hun leerlingen. Deze instanties lichten de school niet in als er iets met de bewuste leerling aan de hand is. En andersom is het voor de school heel lastig om de juiste instantie (bijvoorbeeld de huisarts) te pakken te krijgen bij een concrete of acute hulpvraag.

(v4, p9) Ik zou geholpen zijn als ik beter inzicht heb in waar ik met de mensen naartoe kan. De lijntjes zijn wel korter geworden, maar veel werkers hebben niet alle kennis.

(v4, p11) Bij vormen van aanbod zijn er allerlei exclusiecriteria waardoor mensen tussen wal en het schip vallen.

(v5, p2) Een leerling vertoonde extreem zorgwekkend gedrag [...] vijf leraren hebben hem van de weg geplukt omdat hij daar in foetushouding lag. Extreem onhandelbaar gedrag en gewelddadig. [...] In dit geval hebben we te lang geprobeerd om het kind bij ons te houden. [...] Toen er uiteindelijk iets gebeurde, is dat dusdanig stroperig verlopen vanwege de diversiteit van partners en betrokkenen dat het gevolg was dat het kind al een jaar bij oma zit omdat hij thuis niet meer mag zijn. [...] Ik word er heel verdrietig van als ik eraan denk.'

(v2, p5) Probleem is dat ik moet gaan shoppen met mijn klant om een oplossing te vinden, omdat de echte zorg niet meteen beschikbaar is.

(v3, p7) Ik denk dat het niveau eigenlijk zo laag is dat we op lange termijn niet kunnen voldoen aan de onderwijsopdracht. Maar kinderen doorverwijzen naar het Speciaal Onderwijs kunnen we gewoonweg niet betalen. Dus we houden ze.

(v4, p2) We hebben nu zoveel poppetjes en ouders weten niet meer bij wie ze moeten zijn en moeten telkens bij iedere zorgverlener en contactpersoon hun verhaal vertellen. Ze raken daardoor het vertrouwen in de zorg een beetje kwijt.

(v3, p3) We trekken vaak al in groep 1-2 aan de bel, maar het duurt vaak heel erg lang (soms tot groep 7) voordat er iets gebeurt, er hulp komt.

Privacy: wat mag je wel en wat niet?

Het is voor professionals vaak onduidelijk wat wel en niet mag vanuit het oogpunt van privacy. Wat is toegestaan in welke situatie, hoe ver mag je gaan? Dit niet weten, zorgt voor onzekerheid. Doorpakken wordt lastig.

(v2, p10) Hoe zit het met de privacy? Wij mogen in principe niets zeggen over de kinderen die bij ons zitten. [...] Als kinderen centraal staan, dan mag privacy niet belemmerend werken.

(v2, p11) De Ombudsman was laatst in Tilburg. Maakte heel expliciet dat als je een zorgprobleem ziet, je moet reageren, ook vanuit de wet, voorbij de grenzen van de privacy. Is strafbaar als je het niet doet. We hebben het over een programma voor kinderen 0-2,5 jaar. Daar zien we een aantal zaken waar we tegenaan lopen, niet zeggen het kan niet, maar hoe gaan we de belemmeringen oplossen? Dat moet lukken als we kijken wat hier aan kwaliteit, kracht en energie zit. We vinden dan ook wel een manier om met de privacy om te gaan.

(v6, p3) In het nieuwe systeem mogen wij pas gaan rapporteren met toestemming van de ouders en pas als wij daadwerkelijk een probleem zien. Dus als ik ergens kom en ik heb daar zorgen over, dan mag ik dat er niet inzetten, dan mag je niemand benaderen.

(v5, p8) Privacy is een hot item. Geen namen meer in dossiers vermelden, geen mails met info verschaffen, het gaat heel ver. Het is heel tegenstrijdig dat je zaken niet mag delen over de mail maar wel mondeling. Door deze wet kan je ook minder snel handelen

(v2, p5) Onderzoekstechnisch mag je niet inzoomen in een buurt, is niet representatief, en vanwege privacy mag je ze niet publiceren. [...] Maar je mag die informatie hier wel delen. We moeten ons niet laten belemmeren door privacywetgeving. We moeten de weg zoeken die ons niet belemmert.

Inspelen op (problemen in) de thuissituatie

Ouders die hulp afhouden of niet bereikbaar zijn. Ouders met een verstandelijke beperking of 'gewoon' een laag IQ. Met grote schulden. Die de taal niet spreken. Et cetera. Leerkrachten hebben er hun handen vol aan.

(v4, p3) Veel cliënten zien zelf niet dat de randvoorwaarden voor een goede start niet goed zijn. Hen daarvan bewust maken, vraagt ook tijd.

(v4, p10) De mevrouw begrijpt niet waarom ze naar die hulpverlening moet en vreest dat als ze het niet doet, haar kind wordt weggehaald. [...] Die dreiging is niet onterecht. Daarom is die bewustwording bij de klant belangrijk.

(v1, p6) De ervaring leert dat vooral met ouders uit andere culturen 1-op-1 voorlichting nodig is en groepsbijeenkomsten niet zoveel zin hebben.

(v1, p5) [...] en kinderen die nooit naar een peuterspeelzaal zijn geweest. Terwijl er de afgelopen jaren zoveel is geïnvesteerd in VVE en Weer samen naar School.

(v1, p4+6) De formulieren zijn ingewikkeld om in te vullen en veel ouders (laag geletterd, soms analfabeet, of de Nederlandse taal niet machtig) hebben daarbij hulp nodig. [...] Een suggestie: een soort 'kinderdagverblijf APK' om ouders te helpen met de formulieren en voor te lichten [Onder meer over de Harmonisatiewet]

(v3, p4) De hulpverlening kan vaak niet op het niveau van ouders spreken. Je moet heel simpel zeggen wat er aan de hand is en dat is soms heel moeilijk. Wij schrijven onze brieven in Jip-en-Janneke taal.

(v1, p7) Basisscholen zeggen dat ouders niet komen omdat ze geen oppas hebben. Als basisschool wel oppas regelen? De maatschappelijke vraag dient zich aan tot hoever we hierin wille gaan.

(v4, p4) Als we niet binnen mogen komen, of als de vraag waarvoor we kwamen niet meer geldt, dan moeten we afsluiten.

(v3, p8) Het zou mooi zijn als onze logopediste op school haar werk zou kunnen doen. Dan haal je de drempel weg bij deze ouders die het vaak ook niet georganiseerd krijgen door hun werk.

(v4, p4) Als mensen de vraag niet stellen, of niet weten dat ze een vraag kunnen stellen; we gaan er maar vanuit dat mensen kunnen articuleren wat hun vraag is.

(v1, p5) Het goed voorlichten van de ouders is een van de basispijlers voor de goede start van een kind op school.

(v1, p3) Zo helpt de basisschool de leerlingen die thuis geen computer hebben bij het bestellen van hun boeken voor de middelbare school. Zelfs helpt men bij het plakken van een fietsband of het regelen van een fiets zodat een kind naar school kan.

(v2, p3) Ouders zeggen vooraf vaak uit trots dat het inkomen hoger is dan het feitelijk is. En hebben vervolgens moeite met de hoogte van de prijs die ze moeten betalen voor de kinderopvang.

(v6, p4) Voor allochtone ouders zullen we een natuurlijk ontmoetingsmoment op een slimme manier moeten creëren.

(v6, p6) Er zit een enorm groot gat tussen ouders en professionals. Is er een plek te creëren, waar het logisch voelt om samen te komen, om in gesprek te gaan, wat voor professional je dan ook bent?

(v3, p5) Bij sommige culturen ligt hulpverlening in de taboesfeer, is niet bespreekbaar, schamen ze zich voor.

(v3, p4) Er waren bijvoorbeeld kinderen die niet wisten wat een bed is. Ze kenden dat woord niet. In groep bleek dat er drie kinderen niet in een bed sliepen. Dat komt natuurlijk ook door langdurige armoede, want als dingen kapotgaan, worden ze niet vervangen.

(v3, p4) We zien bij veel Poolse kinderen taalontwikkelingsstoornissen en in relatie tot hun cultuur kinderen die heel gesloten, teruggetrokken zijn. Maar ook de andere kant: heel intelligente kinderen bij wie ook de ontwikkeling niet goed op gang komt.

Normen en waarden, maar van wie?

Leerkrachten en zorgprofessionals hebben te maken met kinderen van diverse achtergronden, culturen, normen en waarden. Die grote verschillen – vaak ook de botsing met ‘hoe wij in Nederland vinden dat het hoort’ – stelt hen voor specifieke problemen.

(v3, p5) Als ik tegen ouders zeg dat het gedrag van hun kind op school niet oké was, dan zegt een ouder: hij mag er gewoon bovenop rammen. Leerkracht: vandaag hoorde ik nog van een nieuw kind die aan haar haar werd getrokken, dat papa had gezegd: ‘Dan mag je een vuistje maken’.

(v3, p4) Wat bijvoorbeeld opvalt bij kinderen van een vader die in de gevangenis heeft gezeten, ze hebben zelf ook dat perspectief voor later. Want als we vragen hoe ze hun toe-

komst zien, wat ze later willen worden, dan zeggen ze 'ik ga niet werken'.

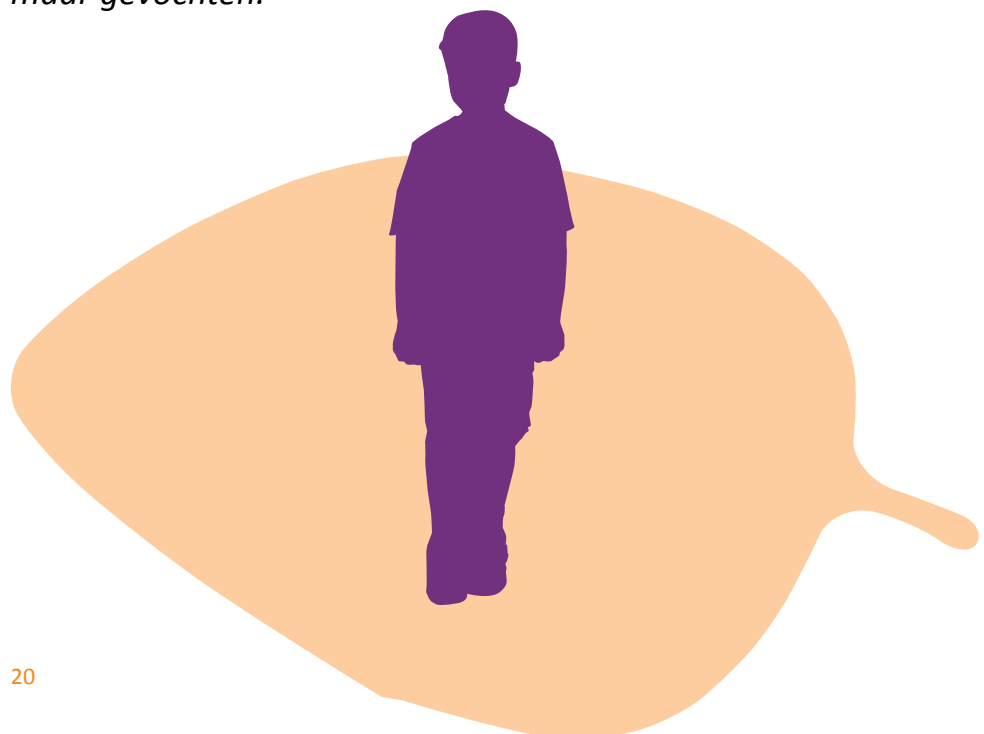
(v2, p2) Waar kinderen zich op het schoolplein keurig gedroegen, maar op het buurtplein dan weer hun oudere gedrag vertoonden, omdat ze daar hun oude vriendjes tegenkwamen die verkeerde dingen lieten zien.

(v3, p5) Slaan, fysiek geweld, wordt heel normaal gevonden. Het gebeurt thuis en hun houding is dat het ook naar anderen toe mag. Dat vinden de ouders zelf ook [...] Het zijn hele andere waarden en normen.

(v6, p10) Sommige kinderen worden niet Nederlandstalig opgevoed. Hoe kan het toch zijn dat ouders dat zelf mogen kiezen? Dag mag je niet kiezen want je zet je kind op zo'n ongelofelijke achterstand.

(v3, p4) In een kringgesprek in de klas vertelden twee kinderen dat hun vader uit de gevangenis is gekomen en daar wordt door andere kinderen in de klas niet verbaasd op gereageerd, maar in de trant net alsof er wordt verteld dat ze naar de Efteling zijn geweest. Er is daarover geen schaamte.

(v3, p6) Een kind vertelde bij die sterke storm onlangs: Juffrouw, ik werd geduwd en ik wilde terugslaan, maar er was niemand [...] Dit zegt iets over hoe kinderen zijn. Dat gebeurt constant. Er wordt ook niet om dingen gelachen maar gevochten.

Professionals ervaren gebrek aan tijd, ruimte, respect en veiligheid

Met name leerkrachten zien de kinderen dagelijks en hebben vaak een goed beeld van wat nodig is. Toch ervaren zij weinig gehoor. Ze willen dat hun signalen serieus genomen worden en houden uit onmacht kinderen soms (te lang) bij zich. Zij luiden de noodklok over het gebrek aan tijd, geld en medewerking. Steeds vaker is zelfs hun eigen veiligheid in het geding.

(v3, p2) Wat kun je zelf doen bij dat gevoel van onmacht? Zorgen dat het op school wel veilig is voor het kind, dat ze hier wel het vertrouwen voelt in de klas en in de groep; haar positieve aandacht geven.

(v3, p5) Wat we doen is hen veiligheid bieden, hen de taal zo snel mogelijk leren, de ouders erbij betrekken. Wij zijn eigenlijk de hulpverleners. Want anders moet je best lang wachten. Het is niet zo dat als je zo'n casus inbrengt je de andere dag of de volgende week hulp krijgt.

(v1, p4) Het is een stuk van jezelf. Ik kijk niet naar uren. Mijn hart gaat uit naar de kinderen, ik krijg er energie van.

(v5, p4) 'Ik weet niet of het goed is als wij de regie gaan nemen want we zijn en blijven een onderwijsinstelling. Als ik zie hoe de maatschappelijke zorg ons soms opslokt is het de vraag of we de regie willen blijven nemen?'

(v3, p8) Een aantal jaren geleden was er iemand van de GGD die hier op school een koffie-uurtje deed met ouders. Zij liep in de school rond, kwam ook bij ouders thuis (project Opstap). Dat is wegbezuinigd en nu komt er niemand meer. Aanwezigheid, herkenbaarheid, een vaste persoon, dat zou helpen.

(v3, p3) Leerkrachten moesten op een bepaald moment zelf de school uit omwille van hun eigen veiligheid. Zover was het gekomen.

(v3, p8) Het ontbreekt soms aan respect voor ons. We mogen dat niet tolereren. Bij wie moeten we zijn voor hulp? Wijkagent moeten we voortaan mailen.

(v3, p8) Zo nu en dan zijn er hele ernstige dingen aan de hand hierop school, waarbij leerkrachten worden beschuldigd terwijl ze zich zo inspinnen.

(v3,p8) Ik sta voor de klas en ik voel me bedreigd. Mensen zijn ook echt bedreigd. Van wie krijgen we dan hulp? Niet van de politie.

(v5, p4) Alle hulpverleners die ik spreek willen het beste voor de kinderen en die doen dan meer dan ze eigenlijk mogen.

(v5, p8) Als ze bij ons op school uit de bocht vliegen heeft het 9 van de 10 keer te maken met een hechtingsstoornis. Er zijn heel weinig professionals in de stad die hier kaas van hebben gegeten. Dat mag je ook niet verwachten van leerkrachten, peuterleidsters en IB-ers. Er zijn grenzen, we zijn geen psychologen. Daar moeten we wel voor waken. We kunnen niet alles overnemen.

(v1, p5) De bal ligt steeds bij de school: de vindplaats en het aanspreekpunt voor ouders. De school moet oplossingen zoeken voor vraagstukken waar ze zelf heeft invloed op heeft en niet verantwoordelijk voor is, maar wel last van heeft.

(v5, p4) We zijn meer opvoeders zijn dan het eigen gezin van deze kinderen. Dat laat je dus ook niet zomaar los.

(v3, p4+5) In de kleutergroep hebben we best veel Syrische kinderen van vluchtelingenouders. [...] Een jongetje bijvoorbeeld gilt heel hard als hij buiten is, en ik weet niet waarom, wat er bij hem speelt. Dat vind ik naar, want ik denk dat hij vervelende dingen heeft meegemaakt. Ik zie aan zijn hele lijf hoe hard en moeilijk hij het heeft. [...] Collega sprak met ouders over hun vlucht in een bootje [...] Dan denk je: wat een trauma. Als bijvoorbeeld het alarm op school af ging of een harde klap van een deur die dichtviel, zag ik het kind verstijven.

(v3, p7) Ik denk dat het niveau eigenlijk zo laag is dat we op lange termijn niet kunnen voldoen aan de onderwijsopdracht. Maar kinderen doorverwijzen naar het Speciaal Onderwijs kunnen we gewoonweg niet betalen. Dus we houden ze. [...] Kunnen we de VVE niet terugkrijgen? We moeten noodsignalen afgegeven want we kunnen zo niet verder. [...] Dat hebben we al vaak gedaan.

(v4, p8) De tijd die je voor de overdracht krijgt vanuit je organisatie, dat is vaak het probleem want tijd is geld.

(v4, p10) 'Tijd is een belangrijke factor. De tijd die je nodig hebt om met iemand mee te lopen. Je moet de tijd hebben om de zorgvraag te analyseren.

(v3, p8) We hebben nauwelijks pauze. We hebben handjes in de klas nodig.

(v3, p7) Je hebt gedurende de dag geen moment om rustig met een kind 1 op 1 te gaan zitten, om echt even te praten over wat er aan de hand is, om het eruit te kunnen krijgen. Dat voelt als een gemis.

(v1, p6) 'Het werken met verschillende subsidiestromen en de verantwoordingsmanieren is zeer belastend en tijdrovend voor de school. Geef ons meer vertrouwen.

(v3, p8) Zou fijn zijn om zo nu en dan iemand te hebben bij wie je even je hart kunt luchten. Ik kan zelf even bij onze maatschappelijk werkster of de IB'er binnenlopen maar ook die hebben hun handen al vol aan de kinderen en de ouders.

WELKE
VERVOLGSTAPPEN
NEMEN WIJ?

**GOEDE
START**

*AGENDA
SOCIAAL*

013

